

ROBERT L. WILKEN

Kršćanstvo v Osrednji Aziji, na Kitajskem in v Indiji

Sredi šestega stoletja je neki trgovec krenil iz Egipta, da bi odplul proti južni obali Indije. Kakor poprejšnji obiskovalci iz Rimskega cesarstva se je podal na dolgo pot, da bi domov prinesel poprova zrna z malabarskega obalnega območja, zato je Indijo imenoval za deželo, kjer "raste poper". Poper izvira iz Indije in je veljal za eno najbolj cenjenih začimb antičnega sveta. Rimljani so bili nad njim prav tako navdušeni kot mi. V svojem *Naravoslovju* je Plinij Starejši pisal, da ni pri popru prijetno nič razen njegove pikantnosti, pa vendar "gremo vse do Indije, da bi ga dobili".

Ime popotnika iz šestega stoletja je bilo Kosmas Indikopleustes, 'Kozma Popotnik v Indijo'. Kozma je bil kristjan in v svojem *Krščanskem krajepisju* je poročal o krščanskih skupnostih, odkritih na svojih popotovanjih. Nekaj časa je preživel v Malabaru, na jugozahodni obali Indije, v današnji Kerali, kjer je našel cerkev s škofom, imenovanim iz Perzije. Prav tako je obiskal Sokotro, otok v Arabskem morju približno dvesto milj¹ južno od Jemna in vzhodno od Somalije, kjer so obstajali kristjani z duhovščino, ki so prejeli posvečenje iz Perzije. Toda še osupljiveje – prišel je prav do Cejlona (današnja Šrilanka) in tam odkril cerkev, ki so jo tvorili "perzijski kristjani" s po njegovih besedah "popolnim cerkvenim obredjem", menda vključujočim krst, evharistijo in škofo z apostolskim nasledstvom.

Zgovorne so Kozmove besede, da je na otokih v Indijskem oceanu, na Indijski podcelini in na Cejlonu duhovščino imenovala perzijska Cerkev. Poznamo pustolovske misijonarje, ki so na ukaz papeža odšli v severno Evropo, kot na primer sveti Avguštin Canterburyjski, ki je odpotoval na Britansko otočje, da bi razširil evangelij med angleško prebivalstvo, ali pa Ciril in Metod, ki ju je poslal k Slovanom bizantinski cesar. Vendar nam naši zgodovinski spisi povedo le malo o misijonu na Daljnem vzhodu. Kakor je bila širitev krščanstva v severno Evropo delo latinsko govorečih menihov, širitev krščanstva med Slovane pa delo grško govorečih, tako je bila širitev krščanstva na Vzhod delo sirsko govorečih menihov iz vzhodne Cerkve.

Poglavitna pot od sredozemskega sveta proti Daljnemu vzhodu je bila svileni cesta,

obsežno trgovsko omrežje, ki se je začelo pri Antiohiji blizu Sredozemlja, prečilo Srednji Vzhod vse do Perzije, od tod peljalo skozi mesta Sogdiane (današnji Uzbekistan), nadaljevalo proti vzhodu skozi Kirgizistan proti oazi Turpan v zahodni Kitajski in na posled seglo vse do Velikega kitajskega zidu in Xiana. Poleg prenašanja blaga za prodajo ali trgovanje, vključno s svilo, začimbami, dragimi kamni, parfumi in steklovino, je bila svilna cesta prenašalka idej, kulture in vere. Krščanski trgovci so bili dejavni v karavanah vzdolž celotne dolžine ceste. Njihova vloga v zgodovinskem širjenju krščanstva in tista menihov in duhovščine, ki so jim sledili, je izjemna; evangelij so ponesli v dežele, mnogo bolj oddaljene od tistih, ki so jih dosegli misijonarji z latinsko govorečega Zahoda ali grško govorečega Vzhoda. Že v petem stoletju je obstajal škof v Mervu, oazi na svilni cesti v bližini mesta Marija v današnjem Uzbekistanu². Spričo lokacije tisoč dvesto milj³ vzhodno od Sirije je Merv postal oporišče za misijon proti turškim plemenom vzhodno od reke Oks in navsezadnje proti Kitajski.

V dolgi zgodovini krščanskih misijonov ni bil nihče bolj vizionarski od Timoteja I. (u. 823), *katolíka* vzhodne cerkve konec osmega in na začetku devetega stoletja. Timotej je bil gonilna sila za misijonom proti vzhodu. Kot mladeniča so ga pripravljali za visok položaj v Cerkvi. Prejel je poglobljeno izobrazbo v razlaganju Svetega pisma, v slovitem samostanu Bet Abha blizu Mosula v današnjem Iraku pa se je naučil grščine in prejel pouk o grški filozofiji. Naučil se je tudi arabščine in perzijsčine. Njegov materni jezik je bil sirščina in v tem jeziku je bil plodovit pisec, toda na zahtevo muslimanskega kalifa je prevedel v arabščino Aristotelove *Topike*, delo o dialektičnem sklepanju. Njegovo najslovitše delo je pripoved o razpravi, ki se je odvijala v navzočnosti muslimanskega kalifa o podobnostih in razlikah med krščanstvom in islamom.

Vendar je bilo njegovo pospeševanje misijona proti vzhodu tisto, zaradi česar je

postal njegov mandat katolíka znamenit. Takrat je bila vzhodna Cerkev pod muslimansko oblastjo in Timotej je s kalifom gojil prijateljske odnose. Prav neverjetno je, da je smel organizirati misijon v Osrednjo Azijo in popraviti cerkve, ki so bile uničene ali so propadale same od sebe. Izkazoval je živahno zanimanje za misijon med Turki vzhodno od Kaspijskega jezera, in potem ko je spreobrnil kralja Ujgurov, je postavil metropolita za nadzor nad cerkvami v regiji. Bil je v stiku z menihi, ki so potovali na Kitajsko in v Indijo, in ko je škof hotel oditi v pokoj v udobnem Bagdadu, ga je Timotej opomnil, da so menihi hodili na Kitajsko in v Indijo zgolj s palico v roki in z usnjeno torbo s poklopцем. V pismu omenja, da je imel namen posvetiti škofa za Tibet: "V teh dneh je Sveti Duh mazilil metropolita za Turke in pripravljamo se na posvetitev še enega za Tibetance." Ali je načrt dosegel uspeh, ne vemo, vendar to, da je Timotej hotel poslati škofa v tako oddaljeno deželo, priča o obširnosti njegove vizije in o neutrudni predanosti misijonu Cerkve.

V knjigi njegovega sodobnika Tomaža iz Marge izvemo, da je Timotej prav tako posvečeval škofo za Dajlamijce in Gilanijce, iranski ljudstvi, živeči jugovzhodno od Kaspijskega morja. "Te škofo", piše Tomaž, "je posvetil sveti katolík Timotej, patriarh v deželah barbarskih ljudstev, ki so bila brez vsakršnega razuma in omike. Noben misijonar in sejalec resnice ni do tedaj prišel v njihove kraje in nauk o evangeliju našega Odrešenika se jim še ni pridigal; toda čemu bi sploh pravil o naukih Kristusa, našega Gospoda, če pa, podobno kot Judje in ostali nejudje, sploh niso prejeli vednosti o Bogu, stvarniku in vladarju svetov, marveč so častili drevesa, izrezljane lesene podobice, zveri, ribe, plazilce, ptice in takšne stvari, družno s čaščenjem ognja in zvezd." Razlogi za pridiganje evangelija po vsem svetu so že stari, toda za Timoteja je bil klic nov in takojšen.

Izstopajoč primer širjenja sirsko govorečega krščanstva proti Vzhodu je moč najti na ostrakonu, koščku lončenine, odlomljenem

od vaze ali katerega drugega predmeta, ki so ga odkrili pred nekaj desetletji v Pandžikentu, mestu v Osrednji Aziji v današnji deželi Tadžikistan. Zaradi lege na svilni cesti je bil Pandžikent cvetoče trgovsko središče Sogdijcev, iranskega ljudstva, ki je prišlo v stik z grško kulturo po osvajanjih Aleksandra Velikega.

Besedilo na ostrakonu vsebuje tri verze iz Psalma 1, napisane v sirščini: "Blagor človeku, ki ne hodi po nasvetu krivičnih, ne stopa na pot grešnikov in ne poseda v družbi porogljivcev, temveč se veseli v Gospodovi postavi ..." Določene poteze v pravopisu so učenjake navedle k mišljenju, da je bil tekst spisan po nareku; črke, na primer, ki so ob izgovorjavi v sirščini neme (kakor alef), so izpuščene. Nekatere slovnične posebnosti v besedilu namigujejo, da ga ni napisal rojen govorec sirščine, temveč nekdo, čigar jezik je bil sogdijski. Psalm je bil nemara zapisan kot del študijske vaje v učenju pisanja sirske abecede.

V sirsko govorečem krščanskem svetu je bila osnovna izobrazba – često v šoli, spojeni s samostanom – učenje na pamet in recitiranje Knjige psalmov. Narzaj, krščanski pesnik v Nizibisu, vélikem središču učenja sirščine v Mezopotamiji, je pripovedoval, da je odšel v šolo za dečke star sedem let in se pričel učiti Knjigo psalmov. Po nekaj letih se je naučil psalme na pamet in je znal "recitirati vsega Davida".

Ostrakon ima še eno zanimivo značilnost, ki potrjuje njegovo možno uporabo. Zadnji dve vrstici sta napisani z drugačno pisavo in sta očitno "preizkus peresa" - nekakšen test. Vključujeta del hvalnega obrazca, vzetega iz sirskega bogoslužja: "Tvoja slava, Bog gostitelj, ki napolnjuje nebesa in Zemljo."

Pandžikent, mesto, kjer so ostrakon našli, je bil del Sogdije, civilizacije, ki so jo zgradila iranska ljudstva s svojim lastnim jezikom, sogdijščino. Njihovo glavno mesto je bilo Samarkand v današnjem Uzbekistanu. Osvojitev območja Aleksandra Velikega v četrtem stoletju pr. Kr. je stala vezi na Zahod

in v drugem stoletju pr. Kr. je misija kitajskega odposlanca Čang Čiena privedla Sogdijce v stik s Kitajsko. Že takrat so Sogdijci vzbudili pozornost kristjanov na Srednjem Vzhodu, vendar krščanstvo na območje ni prispelo do šestega stoletja. Najkasneje v osmem stoletju, v času ostrakona, se je krščanstvo tam že dodobra utrdilo in Samarkand je bil sedež metropolita, nadškofa v občestvu s katolikom v Bagdadu. Poleg arheoloških dokazov obstajajo literarna besedila, fragmenti knjig Nove zaveze, napisani v sogdijščini. Drugi rokopisi vključujejo dela v sogdijščini in sirščini.

Arheologi so prav tako odkrili primere sogdijske krščanske umetnosti. Omembe vreden prispevek je posoda, ki prikazuje oblegano trdnjavo z ljudmi, opravljenimi v lokalno turško oblačilo. Posoda prikazuje prizore iz Stare zaveze v narativnem vrstnem redu: obleganje Jeriha z Rahabo (Jozue 2, 1-16), nošenje skrinje (Jozue 6,4-20), zaustavitev sonca (Jozue 10,13-14). Kot kaže, sogdijska trdnjava pomeni mesto Jeriho. Umetnostni zgodovinarji so pripomnili, da prizor na posodi spominja na budistično upodobitev Kušinagara, mesta, ki hrani relikvije Bude. Če to drži, bi to kazalo na zelo zgodnje srečanje krščanstva z budizmom. Druga srebrna posoda, zdaj v muzeju Ermitaž v Sankt Peterburgu, pa vključuje tri medaljone, ki prikazujejo prizore iz evangelijev o Kristusovem trpljenju, smrti in vstajenju od mrtvih, Petrovo zatajitev, vojake, kako stražijo grob, razbojnika, ki mu je Jezus odpustil, Marijo in Marijo Magdaleno ter angele.

Kakor je svilna cesta pripeljala kristjane v Sogdijo v Osrednji Aziji, tako je ista pot privedla sirske govoreče menihe iz Perzije na Kitajsko. Dinastija Tang, ki je Kitajski vladala od sedmega do desetega stoletja, je gojila diplomatske in trgovske stike z Osrednjo Azijo obenem pa politično nadvladala Mandžurijo, severno Korejo, Mongolijo, Tibetom in drugimi sosednjimi deželami. Na Kitajskem je bila doma svetovljanska kultura, odprta za zunanje vplive, zato je kristjanom izrekla dobrodošlico. Po kitajskih virih so se kristjani v prestolnici, današnjem Xianu, prvič pojavili

med vladavino cesarja Taizonga (626-649). Uradni cesarjev dekret je izrecno omenjal kristjane: "Perzijski menih Alopen je prišel od daleč in prinesel s seboj Sveto pismo in nauk ... Pomen nauka smo pozorno pregledali: je skrivnosten, čudovit, spokojen; določa bistvo življenja in popolnost. Gre za zveličanje živih bitij. Za človekovo srečo. Prav je, da bi se razširil širom cesarstva. Zatorej naj lokalni uradniki zgradijo samostan v četrti Ining z enaindvajsetimi rednimi menihi."

V še enem knežjem dekretu stoletje kasneje je krščanska vera imenovana "perzijska vera" ali "iranska vera". Ta dekret je takisto omenjal menihe in smiselno je domnevati, da so na Daljnem vzhodu, prav kakor na Zahodu, obstajali menihi – izmed katerih so bili nekateri brez dvoma posvečeni – ki so utrdili krščansko navzočnost med novimi ljudstvi. Nemara so bili njihovi predhodniki trgovci, toda vzpostavitev krščanskih skupnosti je zahtevala duhovščino. Vemo pa, da je imela vzhodna Cerkev dobro urejeno institucionalno strukturo, ki je škofom v oddaljenih deželah dopuščala ostati v stiku s katolikom v Bagdadu. Te cesarske uredbe prav tako kažejo, da so kitajski oblastniki krščanstvo odobraval in celo podpirali. Vsaj v začetnih fazah. Neki učenjak je celo domneval, da so za pokroviteljstvom nad kristjani tičali ekonomski motivi. Dajanje podpore kristjanom iz Perzije bi namreč spodbudilo več krščanskih trgovcev, da pridejo na Kitajsko. Prepričevanje ni bilo edino orodje teh podjetnih menihov ...

Najbolj občudovanja vreden dokaz prisotnosti krščanstva v starodavni Kitajski je velikanski kamniti spomenik, odkrit v sedemnajstem stoletju na območju svetišča v Sian-Fuju, ne daleč stran od Xiana. Ta spomenik iz črnega apnenca je deset čevljev visok in tri in pol čevlja⁴ širok. Ima tisoč sedemsto kitajskih pismenk in je prepreden s sirskimi besedami ter s sirskimi imeni s kitajskimi znaki, ki nakazujejo, kako jih je treba izgovarjati. Postavljen je bil leta 781 na lokaciji samostana vzhodne Cerkve. Ko so novice o njegovem odkritju dosegle Zahod, so

nekateri dvomili v njegovo pristnost. Voltaire ga je imel za dobronamerno potegavščino jezuitov, ki so, navdihnjeni z zgledom Frančiška Ksaverja, pošiljali misijonarje na Daljni vzhod. Toda dandanašnji spomenik velja za pristnega.

Avtor besedila je bil perzijski duhovnik po imenu Adam, čigar kitajsko ime je bilo Čing Čing. V sirskem besedilu je opredeljen kot "Adam, duhovnik in podeželski škof ter duhovni mojster Zinistana [Kitajske]." Prav tako je bil menih v samostanu, kjer so spomenik našli. Postavili so ga v počastitev meniha po imenu Issu, ki je bil bojda izučen in usposobljen v poučevanju, vendar tudi spreten v vojaških zadevah, vključno z vohunjenjem za sovražnikom. Obnovil je cerkve, ki so bile v slabemu stanju, skrbel za bolne in pomoči potrebne in bil je nadzornik menihov, živečih v regiji.

Ta spomenik vsebuje tudi kratko pripoved o zgodovini "sijajnega verstva" na Kitajskem, vključno s prihodom prvega krščanskega meniha Alopena iz Perzije. Kot kaže, so mu priredili veličasten sprejem, kar namiguje na to, da je bilo nekaj o krščanstvu znanega že pred njegovim prihodom, knjige, ki jih je nosil s seboj, pa so bile prevedene v kitajščino, tako da jih je cesar lahko bral. Besedilo pravi, da obstaja sedemindvajset knjig Svetega pisma, ne da bi jih poimenoval, ter omenja krst, bogoslužje, spoštovanje šabata in meniška pravila, in sicer, da nimajo sužnje, si ne kopičijo bogastva in so širokogrudni do ostalih. Kar se tiče redovništva sirsko govorečih menihov pravi: "Očiščenje napravita popolna samota in meditacija; samoobvladovanje se okrepi s tišino in opazovanjem."

Razen tega napisa in uradnih kitajskih zapisov so v zgodnjem devetnajstem stoletju našli tudi skriivališče krščanskih dokumentov v zazidani kapeli v Tunhuangu. Ti vključujejo dela krščanskih menihov v kitajščini, nekatera prevedena iz sirščine, spet druga kot izvirni prispevki. Najti je himno za praznik "spremenitve našega Gospoda", delo z naslovom *Jezus Mesija Sutra*, ki orisuje temeljne nauke

krščanstva, *Pogovor o enosti vladarja veselja*, pa še eno o dajanju miloščine. Po besedah tistih, ki so jih proučili, je ta dela težko razumeti, ker jih je napisal nekdo, ki kitajščine ni znal dobro. Kljub vsemu kažejo, da so krščanski menihi zavestno poskušali predstaviti krščanstvo na način, ki bi bil razumljiv za Kitajce. Poudarjali so, denimo, kreposti, kot so čaščenje prednikov, sinovska pobožnost, celo čaščenje cesarja. Drugi dokumenti, napisani 150 let kasneje, pa izkazujejo zanesljivejše znanje kitajskega jezika, bolj dovršen literarni slog ter večjo predstavitev krščanskih verovanj.

Čeprav so seznanitev s krščanskimi idejami in prevajanje krščanskih del vladarji dinastije Tang toplo pozdravili in so bili samostani pogojeni s cesarsko milostjo, so po preteku let

kitajske oblasti začele odrekati svojo podporo. Kitajski viri kažejo na naraščajoče kritiziranje krščanstva. Budizem so primerjali s čisto vodo reke Čing, krščanski nauk pa s kalno vodo reke Wei. Že sredi devetega stoletja so bili kristjani kakor tudi pripadniki drugih tujih verstev predmet zatiranja in preganjanja. Kitajski tekst iz 845 po Kr. pravi, da se tujci, ki oznanjajo verstva tujih dežel, vključno s Ta-ch'in (kristjani) in Mu-hu-fu (zoroastristi), morajo "vrniti k posvetnemu življenju in prenehajo mesti kitajske običaje".

Do konca desetega stoletja so bili kristjani na Kitajskem malone iztrebljeni. 981 je neki arabski pisec v Bagdadu pripovedoval, da je spoznal meniha, ki ga je katolik poslal na Kitajsko, da bi bil navzoč pri zadevah

kitajske Cerkve. Menih je poročal, da je večina kristjanov pomrla in da so njihove cerkve uničili. Nikogar ni našel, komur bi lahko bil na uslugo, zato se je vrnil v Bagdad.

Do dneva današnjega na Kitajskem ni najti neprekinjene zgodovine krščanstva; v Indiji pa so stvari potekale drugače. Kakor pokaže potovanje Kozme Popotnika v Indijo, je bila Indija dostopna iz Egipta po morju. V spominu kristjanov v Indiji je apostol Tomaž prinesel evangelij na podcelino že v prvem stoletju. Stoletja so zgodbo o njegovem popotovanju in dogodivščinah pripovedovali v pesmi in verzih indijski kristjani, in do dandanes uživa nekakšen kanoničen status.

Pripoved o Tomaževem potovanju v Indijo je najti v starodavnem sirskega dokumentu, Tomaževih delih, napisanem v tretjem ali četrtem stoletju. Kot pripoveduje to delo, so po Jezusovem vnebohodu apostoli žrebali, da bi videli, kateri bo šel na kateri del sveta oznanjat evangelij. Indija je padla na Tomaževe rame, a Tomaž je rekel, da ne zna jezika ljudstva, ki prebiva tam, in je odhod zavrnil. Toda Jezus se mu je prikazal v sanjah in mu dejal, naj to potovanje izvede. Kmalu zatem je Tomaž srečal premožnega trgovca iz Indije z navodili Gundafara, kralja v Pandžabu v severozahodni Indiji in Afganistanu, naj pripelje nazaj usposobljene arhitekta in gradbinca za gradnjo palače.

Toda ko je Tomaž izvedel za revščino prebivalcev Indije, je uporabil kraljevi denar, da bi zadostil njihovim potrebam. Nespametna odločitev! Ko se je kralj vrnil, je Tomaž razlagal, da je porabil denar za ozdravitev bolnih, izganjanje demonov in za poučevanje ljudstva o resničnem Bogu. Razumljivo je bil kralj ogorčen, toda Tomaž je bil rešen kraljevega besa, ko se je temu v sanjah prikazal njegov preminuli brat, rekoč, da je videl dvojnico palače v nebesih. Kmalu zatem se je kralj odločil postati kristjan. Ljudje so mu sledili in bili maziljeni z oljem in krščeni, Tomaž pa je slavil Sveto rešnje telo. Nato je nadaljeval s potovanjem v druge kraje v Indiji, dokler ga niso ubile sulice vojakov

po navodilih drugega kralja. Tradicionalni kraj njegovega mučeništva je hrib zunaj Mylaporeja (Mailapur), predmestja Madrasa, današnjega Chennaija na vzhodni obali Indije. Lokacijo velja omeniti, ker je bila nedaleč stran od Mylaporeja, na vzhodni obali Indije pri Arikamedu, rimska trgovska kolonija.

Težko je odkriti zrno zgodovine v zakulisju Tomaževe zgodbe. Obstajal je kralj po imenu Gundafar, ki je v prvem stoletju vladal obširnemu kraljestvu v severozahodni Indiji. O njegovi vladavini pričajo kovanci in prispevajo k verodostojnosti pričevanja. Nekatera zgodnja krščanska izročila priznavajo Tomaža za apostola Partije (Perzija), častili so ga tudi v Edesi. Najkrajša pot iz Mezopotamije v Indijo je bila vzdolž Evfrata do Basre pri Perzijskem zalivu in od tod ob morju do ustja reke Ind v severozahodni Indiji, kjer je bil Gundafar kralj.

Po drugih zgodnjih izročilih je do uveljavitve krščanstva v Indiji prišlo zahvaljujoč apostolu Jerneju. V svoji zgodovini zgodnjih stoletij Evzebij pa piše, da je Panten, krščanski filozof in učitelj Klementa Aleksandrijskega, odpotoval v Indijo v poznem drugem stoletju, da bi oznanjal evangelij "Ljudstvom Vzhoda". Ko je prispel, je ugotovil, da so kristjani tam že živeli in posedovali izvod Matejevega evangelija v aramejskih pismenkah.

Iz Evzebijevega poročila bi lahko sklepali, da je krščanstvo prišlo v Indijo iz rimskega Egipta. Potovanje v Indijo je postalo razmeroma preprosto, saj so rimski pomorščaki in trgovci odkrili, da so monsunki vetrovi z vzhodne obale Afrike naklonjeni plutju iz Egipta v Indijo poleti in vračanju pozimi. Kot poroča Plinij, so monsunki vetrovi običajno pripeljali ladje do Muzirisa ali Malabara, mesta ob jugozahodni obali in "prve trgovske postojanke v Indiji". To indijsko mesto se celo pojavi na antičnem rimskem zemljevidu z rimskim svetiščem.

Smer in pravi čas vetrov v Indijskem oceanu sta ladjam omogočila redno plovbo v Indijo in vračanje s tovorom popra in drugega blaga za prodajo. Berenika, pristaniško mesto

ob Rdečem morju, je postalo glavno središče za trgovanje z Indijo. Najkasneje do prvega stoletja so nastale grško-rimske naselbine na jugozahodni obali Indije, kajti tisoči rimskih kovancev dokumentirajo prisotnost naseljenцев iz Rimskega cesarstva.

Spričo teh trgovskih zvez z jugozahodno Indijo je mogoče, celo verjetno, da so bili kristjani med tistimi, ki so si utrli pot v Indijo v prvem ali drugem stoletju. Najpozneje v tretjem stoletju pa je rdečemorska trgovina med Indijo in Egiptom usahnila, in vezi med kristjani v Indiji in tistimi, živečimi v Rimskem cesarstvu, so bile pretrgane. Krščanske skupnosti so na severu dežele vzpostavljali kristjani iz Perzije, kristjani na jugu pa so se začeli ravnati po sirsko govorečem krščanskem svetu. V poznem tretjem stoletju se je David, škof vzhodne Cerkve in metropolit Basre, podal na potovanje v Indijo, in verjetno je, da je obiskal skupnosti ne le na severu dežele, temveč tudi na jugu. Vzhodna Cerkev je imela mrežo cerkva krog in krog Indijskega oceana. Čeprav so indijsko Cerkev ustanovili grško govoreči kristjani, ko so pluli iz rimskega Egipta, je ta v tretjem in četrtem stoletju, ko je trgovina med Egiptom in Indijo upadla, prišla pod vpliv in naposled jurisdikcijo sirsko govoreče Cerkve v Perziji.

Vzhodna cerkev je bolj kot katera koli druga antična krščanska skupnost napravila krščanstvo za globalno vero. Živahnost njenih redovniških središč, gorečnost in stanovitnost njenih menihov, njena dobro naoljena institucionalna struktura in redne sinode škofov so ji priskrbele sredstva, s katerimi je segla onkraj znanih geografskih in kulturnih

meja. Pot iz Perzije v Indijo je bila posuta s samostani, ki so zagotovili komunikacijske povezave med katolikom v Mezopotamiji in škofi v oddaljenih deželah. Četudi se škofom v Indiji in na Kitajskem ni bilo treba udeleževati splošne sinode Cerkve,⁵ se je od njih pričakovalo, da na vsakih šest let pripravijo poročilo, s katerim katolika seznanijo s stanjem v svojih škofijah.

Vzhodna Cerkev je zasejala krščanske skupnosti med ljudstva in kulture onkraj zahodnega horizonta. Na latinskem Zahodu je véliki misijon proti severu potekal med germanskimi ljudstvi, ki so jih Rimljani poznali že stoletja. Na grško govorečem Vzhodu so misijonarji odšli na sever med slovanska ljudstva na Balkanu in v Rusiji in na jug v Nubijo, ki je mejila na Egipt in Etiopijo. Toda sirsko govoreči menihi na Vzhodu so imeli drznejšo agendo – prinesiti evangelij ne le ljudstvom, ki so čistila drevesa in kamne, temveč v dežele s starodavnimi kulturami in religijami, na Kitajsko in v Indijo. Kakor koli vzamemo, misijoni sirsko govoreče vzhodne Cerkve zaslužijo izbrano mesto v zgodovini krščanskih misijonov.

Prevedel: David Prajnc

-
1. Bržkone so mišljene morske milje; te ob pretvorbi v kilometre znašajo 370,4 km.
 2. Avtor se je zmotil pri navedbi države, v kateri je lociran Merv. Mesto se v resnici nahaja v Turkmenistanu, ne v Uzbekistanu.
 3. 1 milja = 1,609 km, torej približno 1931 kilometrov.
 4. 1 čevelj = 0,3048 m, se pravi, da je spomenik 3,048 m visok in širok 1,0668 m.
 5. Sc. vzhodne cerkve.